

Obisk pri trojčkih, ki so avgusta dopolnili leto starosti

Dovolj ljubezni za vse

Radovedne oči trojčkov vprašujoče strmijo v svet

Radovedni pogledi, ki so nas obdali z značilno otroško toplino, z neugnano radovednostjo, z ognjem, žarečim iz šestero drobnih oči, treh deklic — Marije, Ciri in Alenke, trojčkov iz vasi Visoko pri Kranju, so nas popolnoma prevzeli. Nedavni obisk pri njih nam je razodel resnico, kako hvaležno in hkrati odgovorno ter težavno je spraviti na noge kar tri otroke naenkrat, poleg številnih skrbi in obveznosti, ki jih imata zakonca Francka in Janez Rebernik. In pri vseh težkočah in skrbih občutita zakonca vso slast neusahljive ljubezni in zadovoljstva, ki se kakor mogočen val vedno znova prelija v njunih srcih... Tiste prave, mamljive ljubezni, ki ti jo namreč lahko daje samo lasten otrok! Otrok pa je v družini Rebernik sedaj kar pet! Triletni Francki in dveletnemu Janezku, so se 9. avgusta 1963 pridružili še trojčki.

Pred štirimi leti sta Rebernikova prestopila prag poročne sobe. Že takrat sta imela v mislih tiho željo: imeti vsaj dva otroke! Njuna želja pa se ni samo uresničila, temveč se je podvojila in še več! Postala je številna družina, saj živi pod eno streho kar 11 ljudi, od tega štiri priletne tete. Velik

otroški voziček in stajica, ki daje dovolj prostora trojčkom, sta tako postali sestavni del pohištva.

Dneva, ko so trojčki prvič zagledali luč sveta, se seveda najbolj spominja mati. Tudi v kranjski porodnišnici so bili že nekaj dni pred porodom v velikem pričakovanju in pripravljenosti. Vse se je srečno izteklo. Za redko do godok se je kmalu razvedelo da leč naokoli. Vsem je bilo ob nenadni novici prijetno in lepo. Kaj vse pa je takrat občutila in doživljala mati, pa prisluhnimo njeni izpovedi:

»Tisti dan sem pričakovala z neko nepojasnjeno bojaznijo, ki mi je povzročila nemir. Ko je bilo vse mimo, so se mi utrnile solze... Ne vem, ali so bile to solze veselja ali skrbi? Ne vem! Še danes mi je svež spomin na prvi dotik in poljub z otročički. To so bili resnično nepopisni trenutki v mojem življenju. Nikoli jih ne bom pozabila! Ali bodo zdravi, bodo ostali pri življenju, je bila zopet moja prva skrb. V 37. letu starosti sem torej doživela veliki dan! Pomnila ga bom zato, ker sem s tem dnem morala zaživeti z večjim pogunom in odgovornostjo. Danes uživam ob

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dan in noč je iskal svet miru, svobode in pravice

Ob obletnici tragične smrti velikega državnika ZDA Johna Fitzgeralda Kennedyja

Prijatelj Johna Fitzgeralda Kennedyja je ob obletnici smrti napisal:

»Vsak značajan državnik mora biti prežet z vizijo bodočnosti, za katero ni potrebno, da je popolnoma izoblikovana in dokončna, temveč da je ta vizija sveta, ki ga hoče ustvariti, globoka in vsestranska. Imeti mora poseben čut za velika zgodovinska dogajanja, imeti mora koncepcijo zgodovinskega procesa, ki povezuje preteklost s prihodnostjo.«

Pri nekaterih političnih osebnostih našega časa je bila ta predstava zlonamerna — tako Hitlerjevo trdno prepričanje v zmago Reicha in vladajoče rase..., pri drugih je bila ta vizija romantična — kot Churchillova viteška koncepcija sveta, v katerem hrabri voditelji vodijo bitko za ohranitev plemenitosti in časti; ali de Gaullova nezlomljiva vera v nacionalno državo. Pri nekaterih ameriških voditeljih tega stoletja (Theodore Roosevelt, Franklin, Roosevelt) je bila ta vizija elastična, plemenita, polna prezira proti dogmi in ideologiji, pa vendar globoko predana besedam Deklaracije neodvisnosti: življenju, sreči in svobodi.

John Kennedy je prevzel to predstavo sveta in ji dodal še globok osebni pečat. Na človeško borbo ni gledal kot moralist, ampak kot zgodovinar.

Kennedy po krizi na Kubi z nekdanjim predsednikom Eisenhowerjem

Rodil se je v času prve svetovne vojne, polnoleten pa je postal v času velike krize. Boril se je in kmalu bi postal žrtev druge svetovne vojne. Čeprav je bilo njegovo osebno življenje privilegirano, je bila zgodovina njegovega časa panorama razočaranja, v katerem je človeku preostalo samo nekoliko ostvari, za katere je bilo vredno živeti — družina, prijateljstvo, zdrav razum in moč. Izkušnje so ga že zelo mladega naučile, da se pripravi za svet poln trpljenja in nereda. V petletnem poročilu, ki ga je napisal na harvardski univerzi neposredno po drugi svetovni vojni, se je prikazal kot pesimist. Tudi na konferenci za tisk o demobilizaciji rezervistov po berlinski krizi je dejal: »Življenje je nepravilno. Nekateri ljudje padejo v vojni, drugi so ranjeni, medtem ko tretji nikoli ne zapuste zemlje...« To ni izjava ogorčenja, temveč spoznanja človeka, ki je preživel težko obdobje. Sveta ni pojmoval kot bojno polje med dobrim in zlom, pravičnim in nepravilnim, temveč kot mračno dramo, v kateri so se ljudje zarotili, da bodo privedli človeštvo do roba propada. Rešitev pa je v osvoboditvi človeka od ideologije mita in fanatizma. Njegov pogled je postal jasen in odločen. Na koncu je bil mnogo večji optimist, kot pa ga poznamo iz prvih povojnih dni.

Tragično umrli predsednik ZDA John F. Kennedy v delovni sobi v Beli hiši

Moramo se boriti proti vojni, ali pa nas bo ta uničila

V predavanju na kalifornijski univerzi leta 1962 je dejal: »Napočil bo čas, v katerem bo lahko vsaka država v okviru mednarodne pomoči reševala svoje probleme v skladu z lastnimi tradicijami in ideali. Svet, ki nastaja, bo zasnovan na raznolikosti, samoopredelitvi in svobodi.«

Težišče ameriške zunanje politike je bilo po njegovi zamisli usmerjeno k nastanku svetovne skupnosti. V času nuklearne bombe ni tak svet nekaj, čemur se vsi nadejamo, temveč je nujnost. V Združenih narodih je 1961. leta izjavil: »Nuklearna katastrofa lahko pogoltne vse tako velike in male, angažirane in neangažirane. Človeštvo se mora boriti proti

vojni, ali pa nas bo ta uničila. V tej dvorani se bodo spominjali kot generacija, ki si je zadala nalogo, da bo dočela pokolenja obvaruje pred atomsko vojno ali pa generacijo, ki bo spremenila naš planet v pokopališče.«

To je bila formula njegove politike: dan in noč je iskal svet miru, svobode in pravice. Da bi dosegel tak svet ga je bilo treba obvarovati pred agresijo. Vedel je, da samo lahko zastrašilo. Zaradi tega je, ko se je prepiral, da hočejo Rusi postaviti na Kubi atomska oporišča, predložil sovjetskim voditeljem, da se odločijo za vojno ali umik. Tako je rešil najdrastičnejšo grožnjo miru po drugi svetovni vojni. Pokazalo se je, da imajo narodi z različnimi ideologijami enak cilj — ohranitev človeštva. In ameriški predsednik se je trudil, da ta

skupni most še utrdi. Od začetka svojega nastopa je težil za prepoved nuklearnih poizkusov. Čeprav dogovor o prepovedi poizkusov 1963. leta ni bil tako popoln kakor je želel, predstavlja ta sporazum velik napredek za ohranitev miru. Za Kennedyja je bil to prvi korak na tej poti, ki pa naj bi se nekega dne zaključil s splošno in popolno razorožitvijo. Medtem ko se je boril za zmanjšanje nevarnosti atomskega spopada, je pod njegovim vodstvom spremenil smer tudi ameriški program pomoči tujim državam. Težil je za dvig življenjskega standarda in ekonomskega napredka držav v razvoju.

Boril se je za enakopravnost črncev

Ali na koncu koncev, vizija sveta nekega državnika črpa moč in smisel iz predstave o lastni zemlji. Kennedy je dobro vedel, kje ZDA zaostajajo za najboljšimi življenjskimi pogoji. Nič ga ni v času njegovega predsednikovanja bolj skrbelo kot borba, da omogoči črncem enake pravice kot jih imajo ostali državljani. To vprašanje je staro kot »Sveto pismo«. Ta zemlja ne bo svobodna, dokler ne bodo svobodni vsi njeni državljani, je večkrat poudarjal predsednik, razen Lincolnu, ni bil bolj angažiran v tej borbi in nihče si ni pridobil toliko ljubezni in zaupanja črncev. S pomočjo L. B. Johnsona se je boril za enake pogoje pri zaposlovanju črncev, z bratovo pomočjo pa je popolnoma izkoriščal izvršno oblast proti diskriminaciji v prostvi, pri glasovanju idr.

To je bila torej njegova Amerika in njegov svet. Kennedy ni bil slučajna osebnost v ameriškem političnem življenju, niti izjema v ameriški družbi. Bil je najmlajši človek, ki je bil kdajkoli izbran za predsednika Združenih držav in ki je izražal najboljše impulze ameriškega življenja. Ti njegovi svetli ideali bodo ostali in vodili nove generacije v izgradnji prihodnosti.

Priladil V. G.

Dovolj ljubezni za vse . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

njihovi rasti, zlasti še, ker so vsi zdravi. Alenka je nekoliko živahnjša, prikupnejša in manj boječa. Marija in Cirila sta nasprotno tihi. Alenka je kakor mlad muček! Toda v mojem srcu je dovolj prostora za ljubezen, s katero enako božam vseh pet otrok! In ponoči potrpežljivo bedim nad njimi ter jih tudi pestujem, če je potrebno. Le redke so noči, ko vso noč vse tri mirno spe. Mati tudi tak napor z voljo prenaša. Morda bo le-ta nekoč poplačan, morda...«, je zaključila mati.

40-letni oče Janez, ki že od mladosti pridno obdeluje zemljo in

dobro gospodari meni, da je koncem koncev kar »fletno«, če skupaj trije rastejo, kakor posamezno. Vesel in ponosen je nad malim »vrtcem« v družini, nad svojimi trojčki. V prijetnem spominu mu je ostal dogodek, ko so prihajali vaščani ogledovat v hišo trojčke. Tudi oni so bili nanje ponosni. Zato ni slučaj, da je krajna organizacija SZDL podarila staršem paket dokaj visoke vrednosti. Pomoč je prispela tudi od drugod.

Razgovor v vasi Visoko, v hišni številki 37, je potekel tega dne zares pristržno. Le mali Janezek nas je gledal z neprikritim neza-

upanjem. V svoje sestrice je zaljubljen in se zanje, zlasti kadar so na obisku tuji obiskovalci, resnično boji.

Želja staršev je tudi, naj bi pristojni občinski činitelji upoštevali številno družino in materialne izdatke, ki so zanje potrebni. Zakonca sta namreč izrazila prošnjo, da bi to upoštevali pri odmeri davkov.

Ko smo zapuščali hišo srečnih staršev, so se naši pogledi s trojčki še enkrat srečali. V mislih smo jim tega trenutka zaželeli predvsem zdravlja in srečno pot v življenje. — DRAGO KASTELIC

V soboto dopoldne je bilo na ljubljanskem železniškem peronu precej živo. Zakaj tudi ne? Med štirnedeurnim obiskom v Jugoslaviji, se je znani ameriški filmski igralec in producent KIRK DOUGLAS ustavil tudi v Sloveniji. Obiskal je Ljubljano in del Gorenjske.

Kirk Douglas je širokopleč in vitek ter vedno nasmejan. Njegove svetlomoderne oči in svetli lasje — prav tak, kakršnega smo videli v filmih. Veselo je odzdravljaval množici oboževalcev in oboževalk ter jim delil avtograme. Kirk je pravo nasprotje nekaterih drugih filmskih umetnikov, ki jim je slava »stopila« v glavo. Po »uradnih« pozdravljanjih mu je mlado dekle pripelo v gumbnico nagelj, on pa jo je poljubil. Imel sem občutek, da žene Ann ni to nič motilo, verjetno je takih prizorov že vajena. Težko sta se zakonca Douglas prebila do avtomobila, ki ju je čakal na cesti, da ju odpelje v hotel »Lev«. Tu je hotel naročiti zajtrk v nemščini, vendar ga je naročila žena, ker zna žena toliko jezikov, da ji Kirk komaj sledi. Sicer pa tudi on ne zaostaja dosti za njo.

JE KIRK DOUGLAS JUGOSLOVAN?

Kdor je bil te dni v njegovi neposredni bližini, si je mimogrede sam pri sebi zastavil vprašanje: »Ali ni on ali vsaj njegovi starši živeli v Jugoslaviji?« Sedanje ime Kirk Douglas je umetniško, ki si ga je izbral v vojski. Ime je vzel od enega in priimek od drugega prijatelja, s katerima je služil vojsko. Pravo ime pa se glasi Isur Danielović. Torej, lahko bi dejali jugoslovansko. Povedali so mu, da je pri nas njegov dvojniki — menda celo daljni sorodnik — zato je izrazil željo, da bi ga rad videl. Vendar pa je Kirk dejal, da je Ukrajinec in da je bil rojen kot Jack Palance. Seveda je novinarje zanimalo, od kod zna toliko srbohrvaščine? Dejal je, da se je je naučil od naših rojakov v ZDA.

TRDO DELO

Tako kot vsi tovrstni umetniki, je tudi on moral vložiti veliko truda, da je dosegel slavo, kakršno danes uživa v filmskem svetu. S trdnjo voljo in vztrajnostjo je uspel najti pot do filma. Veliko je delal, zavedal se je, da za slavo ni dovolj samo talent, temveč tudi znanje. Pridobival si ga je počasi, toda vztrajno. Ne morem vam naštetih vseh filmov, ki jih ima za seboj. Okoli štirideset jih je. Tudi pri nas ste ga lahko videli v filmih kot so: Detektivska zgodba, Prepovedane strasti. Sla po življenju, Fant s trobento, OK Corral, Sončni zahod in še nekatere drugih.

Na vprašanje, kateri film mu je najljubši, se ni mogel odločiti. Tudi za režiserja, igralko in igralca se ni mogel odločiti. Za vsakega igralca so take odločitve zelo težke. Kljub temu, da je demokrat, ima dovolj prijateljev pri republikanecih. V zadnjem filmu je igral z Johnom Waynom, ki je republikanec. O svojih načrtih je povedal samo to, da bo prihodnji film, kateremu še ne ve naslova — snemal v Evropi. Tema pa bo — obravnavanje nacizma.

»LJUDJE LJUDEM«

Njegovo potovanje po Jugoslaviji ni bilo organizirano z namenom, da bi pri nas sklepal razne pogodbe za snemanje filmov ali nekaj podobnega. Že pokojni ameriški predsednik John Kennedy si je zamislil nekakšno kulturno sodelovanje med vsemi državami na svetu, in sicer pod geslom: »Ljudje ljudem«. Prišel je sedaj v Jugoslavijo kot delegat za kulturno sodelovanje ZDA s tujino.

Sprejel ga je tudi predsednik republike Tito v svojih prostorih na Brdu pri Kranju. Pogovarjala sta se o kulturnem sodelovanju med obema državama. Po obisku pri predsedniku republike je imel Kirk Douglas še kratko srečanje z našimi igralci v Ljubljani.

SE BOM PRISEL

V soboto popoldne okoli pol petih se je ustavil na letališču Brnik avto, iz katerega je stopil Kirk Douglas s svojo ženo. V svoji izjavi za tisk je pred odhodom iz Slovenije povedal, da je zelo užival na sprehodu po starih ljub-

Kirk Douglas v Sloveniji Želel bi snemati v Jugoslaviji

Naš fotoreporter je napravil še zadnji posnetek pred odhodom Kirka Douglasa in njegove žene Ann iz Slovenije.

ljanskih ulicah. Kljub temu, da sta imela z ženo zelo malo časa za ogled krajev, sta vendar dobila vtis, da je Jugoslavija zanimiva ne samo turistično, temveč tudi za filmsko delo. Izrazil je željo, da bi snemal v Jugoslaviji, vendar mu čas tega zaenkrat ne dovoljuje.

»Močan vtis je na mene napravil vaš predsednik Tito. Ugotovil sem, da je velik ljubitelj filmske in gledališke umetnosti.« Zelo pohvalno se je izrazil o uspehih na področju filmske umetnosti.

Zatem je z ženo Ann vstopil v letalo ameriške ambasade in se odpeljal proti Dubrovniku, kjer namerava kupiti vilo. Po odhodu iz Jugoslavije namerava obiskati še nekatere druge države v Evropi in na Bližnjem vzhodu.

JAKOV JOSK

Znanega ameriškega gledališkega in filmskega igralca so na letališču v Brniku njegovi oboževalci zaprosili za avtograme. Rad jim je ustregel in na sliki lahko vidite Kirka Douglasa, ki deli svojim oboževalcem svoj podpis.

POLsocialistični MARTIN

Laž in njen kooperant

Milčinski-Novak

Zgodilo se je, mati Polsocialističnega Martina je neki večer pojedla pokvarjeno konzervo, ponoči ni mogla spati, pa je premišljevala, koliko novih in čudnih besed se je vgnezdilo v govoru, da preprost človek skoraj že ne more brati časopisa in razumeti radia; premišljevala je take misli in je prišla slednjič do sklepa, da bo povprašala svojega sina Martina za razlago in pomen nekaterih učenih besed, ki begajo njeno neuko glavo.

Takole ji je na primer sinek Martinek z zgodenco pojasnil besedici »kooperacija« in »kooperant«:

Tudi Laž je bila plačana po učinku in se ji je zato slabo godilo, kajti svet ji že ni hotel več vsega verjeti od kraja. Premišljevala je in prišla slednjič do te odločitve, da si bo poiskala kooperanta. S kooperantom — tako je modrovala — ima vendarle več možnosti za povečanje proizvodnje in izvoza.

Laž se je torej ozirala po kooperantu. In res, iztaknila je moža, ki ji je bil posebno všeč, ker je vneto trdil, da je v naši zakonodaji vsestransko poskrbljeno za matere nezakonskih otrok in ker je pravil, da je delitev narodnega dohodka lepo in prav urejena. Ime mu je bilo Prilažič in hitro sta podpisala kooperacijsko pogodbo, potem sta se pa lotila dela.

Laž gre in stopi v gostilno, tam so sedeli zasebni kmetje pri ponarejenem vinu in so tarnali o visokih davkih. Laž sede za mizo, naroči si male vampe in dva deci pa jo vprašajo kmetje: »Mati, od daleč prihajate, kaj je kaj novega po svetu?«

Laž odgovori: »Kaj bo novega? Nič posebnega! Le zbor volivcev sem videla v neki vasi čudo dobro obiskan, ljudje so morali na eni nogi stati, toliko se jih je trlo v dvorani in še jih je bilo zunaj okrog vrat vse črno!«

Kmetje so zabučali v smeh in kričali vsevprek: »To je laž, kosmata laž!« — Laž je bila jezna, pozabila je plačati in je šla.

Za njo pride, kakor sta se bila zmenila, v isto gostilno Prilažič. Pil je svoje pivo, pa še njega vprašajo po novicah

»Drugega ne vem,« je rekel, »ljudi sem videl v neki vasi nekam hiteti, vse črno jih je bilo in drug drugemu so vpili, naj jini rezervirajo sedeže v dvorani.« Kmetje staknejo glave skupaj in reko: »Nemara je to oni zbor volivcev, ki je o njem pravila ženska.« In vprašali so Prilažiča, ali ni videl tudi plakatov z vabilom na zbor volivcev. Prilažič je odgovoril, da ne, — kmetje pa so modro pokimali z glavo in mu povedali: »Ljudje, ki si jih videl, so hoteli na zbor volivcev; toliko se jih je natrlo v dvorano, da so morali na eni nogi stati, pa še jih je bilo okrog vrat vse črno.« Pa so vse verjeli.

Pride Laž na svoji poti v bife. Tudi tu se zgodi, da jo vprašajo po novicah.

»Kaj bo novega,« je odgovorila, »nič posebnega! Nove cene mesa sem videla, tako so jih znižali, da si zdaj še upokojenec lahko vsak drugi dan zrezke privoščil!«

»Lažeš,« so rekli delavci, »tako debelih laži ne bomo poslušali; glej, da se nam izgubiš izpred oči.« Laž

se je užaljeno dvignila in je odšla. Od gole jeze je še prt s sabo odnesla in pepelnik.

Kmalu za njo pride v bife Prilažič. Tudi njega povprašajo, kaj je novega.

Prilažič malo pomisli in pove: »Mesnico sem videl, možje, vrabec vedi, kaj praznujejo v tistem kraju danes, kajti so gospodinje polne cekarje mesa domov nosile, pa še prvorazrednega povrhu!«

Delavci se spogledajo in eden reče: »Meso se je pocenilo.«

»Ne verjamem,« odgovori Prilažič, »to bi bil čudež.«

»Se je pocenil, se je,« silijo delavci, »mi to dobro vemo, nič novega nam nisi povedal, o tej pocenitvi smo že čuli!«

Prilažič je prosil zamere, da jim ni mogel z boljšo novico postreči, in se je poslovil. Delavci pa so vse verjeli.

Laž je prišla še v restavracijo. Notri so sedeli učitelji, pili kislavo vodo in tudi tukaj hoté vedeti, kaj je kaj novega po socialističnem svetu, in Laž jim pove, da je slišala govoriti, kako se bodo šolnikom povečali osebni prejemki; prav toliko bodo zaslužili kot zdravniki in sodniki. — Ti učitelji pa so bili vroče krvi in kar koj so se razvneli. »Kaj, s takimi lažmi bi nas imela za norce?« so rekli. »Počakaj no, mi ti pokažemo!« in prišla sta jo dva pod pazduho, tretji je pomagal z nogo in že je frčala uboga Laž čez prag na asfalt.

Prosvetarji se še niso pomirili, pa pride mednje Prilažič. Vljudno jim vošči zdravo, sede, potem jih pa vpraša, kaj jih je tako raburilo. Učitelji mu hite povedati, kako jim je zanična žensčina hotela natveziti izenačenje učiteljskih plač s prejemki v zdravstvu, pa so jih koj pokazali, po čem so laži.

Prilažič jim pritrdi in jih pohvali, trčili so s kozarci in pili in potem jim je povedal, kaj je slišal v mestu: neznansko mnogo mladine se je vpisalo na pedagoške gimnazije ali si kako drugače izbralo pot v učiteljski poklic; kaj menijo, od kod jim to nenadno navdušenje in odločitev?

Šolniki so pomislili in nazadnje uganili: »Nemara je pa ženska le govorila resnico, da nas bodo izenačili z zdravniki in sodniki?«

»Kako boste izenačeni,« je ugovarjal Prilažič, »ko pa občina spričo razmerje še za nove šole ne spravi denarja skupaj?«

A prosvetarji so se zopet razvneli. »Od kod pa naj bi bil potemtakem naval v našo službo, kaj, če ne od izenačenja z drugimi duševnimi poklici?« so kričali in ker je Prilažič le majal z glavo, so ga v svoji togoti na eno, dve, vrgli na pločnik.

Prilažič se je ročno pobral in je hitel za Lažjo. Na avtobusni postaji ga je čakala in smejoč sta si segla v roko; kooperacija se je obnesla!

In tovarišica Laž in tovariš Prilažič sta ostala kooperanta, proizvodnja se jima je povečala in porasel jima je izvoz in sta imela mnogo, mnogo, mnogo deviz...

Je zavzdihnila mati in rekla: »Hvala ti, sinek Martinek, zdaj vem, kaj je kooperacija in kdo je kooperant! Če pa kdaj še kaj takega ne bom vedela, za trdno te bom vprašala, da bom reva zmogla brati časopis in razumeti radio!«

Poznamo dve vrsti hokija. Hoki na travi in hoki na ledu, no, ker smo pa ravno v taki sezoni, da trave ni več, moram pač pisati o hokiju na ledu.

Hoki je zelo zanimiva športna igra na ledu. Igra hokija sloni predvsem na zakrivljenih palicah, drsalnih, ledu in gumijasti ploščici, katero nekateri imenujejo pak, drugi pa puuk. Igralci te igre so na zunanji in znotraj debelo vatirani, da pri padcih ne poškodujejo ledu, na hrbtnih pa nosijo velike številke za slučaj, če pride »pri faulu« do medsebojnega sabljanja s palicami, da vedo kdo je bil tisti, ki je izgubil glavo. Kljub temu, da ti igralci na hokejski tekmi predrajo nič koliko kilometrov, ne zaračunajo kilometrine, ker so pač amaterji, pač pa zaračunajo kilometrino sodniki, zato jih smatramo za profesionaliste. Priznati moramo, da je hoki postal najbolj množičen šport, saj hodi hokejske tekme gledat največ ljudi, ki si tam krepijo duha in telesa in pljuča z dremjem »fuj su-dijaaaa, u špirit z njim«, sreča v nesreči je ta, da v bifeju v tem času ni na razpolago toliko špirta. Kadar zmanjka po trgovinah škornjev, snežk, galoš — kadar ni dobiti žepnih robcev — kadar se v avtobusu ne da zapreti okno, kadar ni dobiti premoga, drv in kadar prenehajo kure nesti jajca po 25, takrat se vselej prične hokejska sezona. Tudi pri nas, in ni res, da so Jesenice znane samo zaradi prahu, fabrike, protekcij, žveplene plina, visokih cen mesu itd., ampak so znane tudi zaradi hokija. Priznati moram, kadar je napovedana v našem kraju hokejska tekma, takrat odpadejo vsi občni zbori, zbori volivcev, kino, gledališke predstave, samo zato, ker se direktorji, tajniki, predsedniki, funkcionarji in ostali občani nahajajo na tej tekmi. Značilno je tudi to, da, kadar tekmo izgubijo jeseniški igralci, takrat jo izgubijo samo oni, če tekmo dobijo, smo tekmo dobili vsi Jeseničani. Pri otvoritveni hokejski tekmi so izgubili naši igralci kljub prednosti golov samo zaradi tega, ker so se držali načela »kaj nam pa morejo«. Pri tej tekmi vam lahko zaupam, da je imel vratar toliko kondicije, da bi lahko v varstvo tujih napadalcev napisali na njegova vrata: »Pozor, hud golman«, sicer pa, prosim, bodimo odkriti in recimo: »Na vsaki hokejski tekmi so dan vsi pogoji za kak hokejski prestop, suneč v rebra al' pa v popek.«

Grega

HOKI

Mladina v Romuniji

Kako živijo in delajo? Kje se zabavajo in spozna? Dva nemška novinarja sta se 14 dni mudila v Rumuniji, da bi spoznala življenje mladih za »železno zaveso«, ki jo v današnjih dneh rja vse bolj in bolj razjeda.

Mladina, željna znanja, se zanima za vse novo: za Saganovo, za Beatlese, za Diorjeve obleke, za moderno arhitekturo in hrepeni, da bi potovala.

V ljubezni imajo svoja pravila

»Si pripravljena Mihaela, deliti življenje s tem moškim?« Nevesta dahne sramežljivo »da«, zasliši se hrupno petje ameriškega jazz pevcu Cay Charlesa. »I love you, tender baby.« Novoporočenci ne potrebujejo prič. Ko zakonski mož nežno poljubi roko svoji ženi in jo hoče objeti, še uradnica na poročnem uradu nervozno gleda na uro. Se 25 parov čaka, njen čas pa je odmerjen.

Zgodnji zakoni in ločitve

Mnogi mladi Romunčani hitijo v zakon. V starosti od 16. do 19. leta je 167.960 poročenih. Moški se sme poročiti že z osemnajstim letom, dekleta pa lahko postane že s šestnajstim zakonska žena. Tako kot nepremišljeno tiščijo v zakon, se ga hočejo mnogi kaj hitro iznebiti. Ločitev je enostavna. Tisti, ki predlaga ločitev mora plačati takso 65.000 dinarjev. Sodnik ju razveže in zakonca sta prosta.

Mladenci v Bukarešti imenujejo te mlade ločene žene »vesele vdove.« Marcel — 20-letni študent arhitekture je pripomnil: »Njih se izogibamo, samo bedak bi jim nasedel.«

Mladi ljudje v Romuniji so se hitro spustili v odkritosrčen pogovor o ljubezni, spolu in zakonu. Govorili so o problemih, ki so njim prav tako važni kot mladini drugje po svetu.

Fantje so pohvalili svoja dekleta, dekleta pa odkrila boje s starši. Priznala so, da morajo uporabiti marsikatero zvijačo, da grejo lahko zvečer na sprehod s svojim fantom.

Akadska in delavska mladina

Novinarja iz Zahodne Nemčije sta z začudenjem opazovala to »nesocialistično« zbiranje mladih. Študent strojne fakultete je takole objasnil: »Razumljivo je, da se družimo študentje med seboj. Mislimo približno enako, v naši razgledanosti ni velikih razlik in tako se le v zaključeni družbi sprostimo

in, razpravljamo. Delavska mladina ima drugačne težave — probleme kot mi.« Mladi intelektualci imajo zelo svobodno mnenje o zakonu. »Le zakaj naj se ženim,« je dejal George in stisnil roko svoji prijateljici. »Razumeva se dobro, najinemu prijateljstvu starši ne nasprotujejo. Če se nama bo kaj primerilo, nama bodo pomagali.«

Rodi naj se le zaželen otrok

Mladina v Romuniji je osvobodjena skrbi, ki tare skoraj vso mladino po svetu in zagovarja svobodno ljubezen? Ženska naj ne rodi otroka, če ga ne želi. Zdravnik lahko vsaki ženi (poročeni ali neporočeni) pri tem pomaga.

V prvih letih dejavnosti tega zakona so žene ob obisku ginekologa morale navesti svoje ime. Mnoga dekleta so se zato izogibale poti na polikliniko. Zato so uvedli popolno anonimnost. Zdravniški poseg stane okoli 4 tisoč din.

Kažejo pa se že posledice, ob katerih se je treba zamisliti. Število rojstev je v zadnjih letih zelo upadlo. Tudi število novoporočenih se izredno manjša. Vzrok, ki je v mnogih drugih deželah pomemben, (mlada dva se poročita zato, ker je otrok na poti) ostane v Romuniji pod kirurgovim nožem.

Vprašanje študentu fizike: »Zakaj se sploh poročate?« »Večina zato, ker se ljubijo in želijo živeti zase. Veste, kontrola staršev in v študentskih domovih je stroga. Ljudje tudi laže pridejo do stanovanja, če so poročeni. Približno 50 odstotkov se v Romuniji poroči prej preden so dokončali študij. Vzrok študentski poroki je tudi, da se mora vsak študent obvezati, da bo po opravljeni diplomi sprejel službeno mesto, kjer mu bo pač dodeljeno. Arhitekti odidejo v področja, kjer se gradijo nova naselja, zdravniki v oddaljene vasi in učitelji ter profesorji v oddaljene kraje. »Jaz bi se prav rada poročila,« je potožila Marija, ki bo novembra diplomirala. »Saj bom morala pet let prakticirati v pravem gnezdu na severu dežele. V dvojce bi bilo gotovo življenje lepše. Ampak, kar brez ljubezni se zopet ne morem poročiti.«

Potovanja

»Potovanja so naša neizpolnjena koprnjenja,« je dejala lepa Ileana, študentka visoke fizikalne šole. »Pred kratkim so se širile govorice, da bomo smeli potoovati v Pariz. Ljudje so bili nori od veselja. V treh dneh je bilo že 50.000 prošenj na notranjem ministrstvu. Žalostno, vse skupaj so bile le prazne govorice.«

Ljudje vneto zbirajo prospekte tujih mest in dežel.

Težko se dobijo tudi tuje revije, časopisi in plošče. Tudi za knjige ni lahko. Če bi rada knjigo zapadnega pisatelja, si jo moram kar prepisati.«

Eva je pokazala šolski zvezek, v katerem je s svojo energično pisavo prepisala nekaj poglavij Kafkovega »Gradu.« »Na žalost mi je profesorica roman posodila samo za dve noči, sicer bi si lahko vsega prepisala.«

Dekleta željno pričakujejo zahodnih modnih revij. Občudujejo francosko, italijansko in nemško modo. Ven-

dar, le malokateri modni zvezek zaide v njihove roke. Če pridejo le po srečnem naključju do revije, kaj skrbno prekopirajo modele in kroje. Nato šivajo. Navadno s pomočjo mame ali šivilje.

Znano je, da so Romunke lepe in temperamentne ženske. Dekleta nosijo moderne pričeške. Veliko je črnolask in v letošnjem polletju je bil zelo moderen rdeč priliv. Mojstrovino barvanja povečini opravijo kar doma. Frizerji so dragi, posebno za študentski žep.

Dekleta nosijo precej kratka krila. One že vedo zakaj. Skoraj vse imajo lepe noge!

Mnoge žene ne nosijo modrčkov. Nekatere menijo, da so predragi, druge pa, da se dosti bolje počutijo brez

njih. Romunčani so si enotni: »Se bolje tako!«

Romunke ne stradajo zato, da bi dosegle idealne mere vitkih pariških, nemških ali italijanskih manekenk. Le zakaj? Oblin so ljudem všeč. S kroji celo poudarjajo zaobljenost bokov. Crtala za ustnice uporablja le malo žena. »Neprijeten občutek imam, če sem naličena,« pravi Magda. »Pri poljubovanju?« »Da, tudi,« se je veselo zasmejala. Romunčani cenijo svoje žene in temperamentna dekleta. »So najlepše,« je menil Marcel. »In najbolj zveste,« je dodala Mircea. »Tudi najbolj inteligentne so,« se je pohvalil Don. »In še nekaj, so izvrstne ljubice,« je zamrmral George.

Priredila
MOJCA GORJANC

Predstavnica lepih deklet

Po Prešernovih stopinjah v Kranju

(Nadaljevanje)

Hotel sem hiteti naprej, po tako naglo kopnečih sledih Prešernovih stopinj v Kranju, a so me številni prijatelji, katerih mnenje cenim, vzpodbudili in svetovali, naj le še kaj povem o Benvenutu Crobathu, tem zares simpatičnem zadnjem ljubljanskem Prešernovem prijatelju, že zato, ker je bil pater tudi kranjski rojak, naš nekdanji soobčan.

Zahtevnejšim bralcem, posebno iz mlajše generacije, ki sta jim pohlinovsko sladkorečje in gostobesednost Benvenutovih nebogljenih verzov, že odmaknjena in tujja, moramo pojasniti, da pogovor o njegovem pesništvu ne vodimo zaradi »pesmi« samih, pač pa zaradi zanimivih reminiscenc na zgodovinske, družbene in politične dogodke tistih časov pred sto leti. Teh reminiscenc pa v Benvenutovih pesniških poskusih zares kar mrgoli.

Danes nikakor ne moremo razumeti, kako je spričo že izišlih Prešernovih »Poezij«, mogoče nekdo kljub literarni in estetski nerazgledanosti, tako okorno kovati verze in mašiti rime z nerazumljivimi skovankami. S tega stališča je tudi precej neumevna sumnja takratne ljubljanske policije, da naj bi bil Benvenut avtor »Nebeške procesije«. Ta je seveda odločno izjavil, da ni. Ko pa so nato osumili avtorstva še Prešerna, je pesem na zasljanju pri policiji skrbno prebral, a potem smehljaje rekel: »Ni slabo. Če bi jo napisal jaz, bi jo napisal bolj ostro.«

Se za en stik Benvenuta s Prešernom nam ve povedati Janez Trdina (1830—1905). Po njegovih trditvah je dobil Prešeren odvetništvo v Kranju s pomočjo patra Benvenuta. Ko mu je naš pesnik povedal, da bo spet zaprosil za advokatsko mesto, je Benvenut dejal: »France, tvoja bistra glava ti ne bo za to reč nič koristila. Ljudje mislijo, da si »freigeiste«, nejeverec ali vsaj slaboverec in svobodnjak prve vrste. Vlada bo to zvedela in ti boš moral ostati v Ljubljani. Veš, kaj bi ti jaz svetoval? Začni hoditi nekaj časa v našo cerkev. Jaz bom že poskrbel, da te bodo videli vsi patri in tudi gvardijan. Vlada bo vprašala samostan, kakov človek da si, in bo zvedela, da si strogo moralen, da hodiš rad v cerkev in da se ti sploh nič slabega ne more očitati.« Prešeren se je na to zasmel in rekel: »Morda poskusim — ta maneuver se mi ne zdi napaden. Brez svetosti se v Avstriji res ne doseže nič.« Prešeren je še tisti teden začel zahajati v frančiškansko cerkev. Po božnost njegova ni dolgo trajala, ali mu je vendar hasnila. Ko vložil prošnjo in dojde vladno dobro izpričevalo frančiškanskega samostana, podeli Prešernu na njegovi podlagi drage volje začelno advokatur!

Tako, na osnovi pripovedi prijatelja Ložarja in doktorja Vojske priča Trdina. Iz »Spominov« Ernestine Jelovškove pa zvemo, da ji je mati Ana povedala, kako je dobil njen dragi moralno spričevalo od šempetrskega župnika Svetličiča. Seveda pa s tem ni ovržena Trdinova pripoved, morda se je Prešeren res ravnal po Crobathovem nasvetu, čeravno se nam tako igra danes upira, vsaj pri takem pokoncu-možu, kakršen je bil France vse svoje življenje. — Vendar pa vse kaže, da je bil Benvenut v tistem času stalen sogovorec s Prešernom v vseh aktualnih kulturnih in političnih vprašanjih. Pa se vrnimo spet k Benvenutovi »poeziji«! V pesmih, ki jih je koval s takim veseljem, brez kakega upanja na objavo in gotovo tudi brez kakih ambicij, najdemo obilje reminiscenc na zgraditev železnice, na napeljavo telegrafa in telefona, na zidanje novega mostu v Ljubljani in podobno.

»Polek drat bo razodeval kaj se dela, govori; koker blisk bo ta povedal, kai v Beči se godi.«

Devet dni kasneje (10. 9. 1857) spet »zapoje« Benvenut:

»Bo spoli se resnično, kar nek France nam je pel Cez deset let kok pravično! Bog prezgodaj nam ga vzela. Pesem od železne ceste, znano še rojakom nam. Njo berite, če neveste, Vam povem; resnica tam! Pel sim, kar so men velila, kaj železnica, kaj drat, kok Ljubljana zaslovila, Zdaj prihodnim dam to brat!

Nenavadno polemično zveni patrova »Večerna misel«

19. 9. 1857

Cel svet se res meša, Nikomer verjet, Sladk mir se pogreša, Smo v zadregah vjet.

Lažnik gospodar: Poznat naboreta, Mogočni spe sveta, Nikomer ni mar.

Ste pamet zgubili? Al ste krmežlav? Po rep kmal dobili — k ma pamet, to prav. Enkrat se zbudite, Ze dolgo ste spal; Zedinen bodite, Kdo vruga se bal?

Ni cvenka, ne plenka, Miljonov dolga, Ta pač je res grenka — Kdo to ne spozna?

Obesli tatove Ta male ste res; Besede gotove — Za druge ni les!

Tri so le osebe, Vsak dober pozna. — Le edin sam prede — Napoleon do dna.

Pa čudna ga čaka, Bo fliknel on, rod; spoznati bedaka, Lažnika povsod.

Druga taka, huda zabavljica (5. 10. 1860) velja tedanjim Tržičanom. Da ne bo kake prehitre zamere, je treba koj pojasniti: Tržič je bil še v drugi polovici preteklega stoletja mesto zagrizenih nemškutarjev. Vseskozi so imeli v občinskih odborih absolutno nemško večino. Šele 1. 1912 je bil izvoljen prvi slovenski župan Franc Aha-

Benvenut Crobath (1805—1880)

čič, ki je v urade vpeljal naš jezik. Ta vrli narodnjak je tržiško občino vodil kar 9 let, tja do 1. 1921. Boj za uveljavitev Slovencev v Tržiču je bil zato tako težak, ker so tuji rezali kruh domačinom, in zato zahtevali od njih pokorščino pri vseh volitvah. Razen velike predilnice in šentanskega rudnika živega srebra, je v Tržiču delalo še pet kosarnic (večjih kovaških delavnic za kose). Lastnik ene teh je bil Anton Globočnik, ki ga omenja zabavljica:

PESIM OD TRŽICANOV

Teržičam sami so cigani To so sami izdajavci, Tičjorepci, mišjeglavci! Za patrone, zbrali so nemškone, Z njih Globočnik kuha nemški močnik. Z njih Globočnik, prvi je nemškutar. Dežman laja, On mu hvalo daja! Izveličan težko bo Teržičan; Daar vkup zbira, Kranjce ta zatira. Naj skerbijjo, da se spokorijo, Scer jih bomo kmali U Frankbrod gnali, kljune njim pobrali! Zlekli hlače, jim pobrali krače, Vzeli kose, rezali nose, Vrag vzemu izdajavce, Tičjorepce, mišjeglavce!

Spet drugič se je Benvenut spravil nad Ljubljancane (8. 10. 1860):

Se premal imaš Ljubljana Mostov za sprehajata se. Dost si znana, razuzdana. Berv mora bit za psel!

O pesniški Muzi seveda pri Crobathovih verzih ne moremo kaj navdušeno govoriti, vsaj večina njegovih izdelkov je prav suhoparno prozaičnih po vsebini in šepah v metriki — a nikakor ne smemo iti mimo nekaterih redkih čustvenih izlivov, skoro resnično pesniških.

KMETA TESTAMENT

Motto: Meni luč tebi ključ!

Moj sine! Njivo v posest imam, Tinet jo še ne dam, Če me ne bôgal bô Zanga bo zvo hudô

Ratarji rijejo, Repe zavijajo. Karkoli sem le nasjál Bramor je pol pobrál Misli bit gôspodar! Tega pa Bog obvar, Ce mo bom ključe dal, Ke bom potem jest spal? Do k mezinc migal mi, Ključov on ne dobi Bolš, de jest režem kruh, Branim se lohka muh, Kader bom za umret. Zna on vse vzet. Rekel: počivaj zdaj, Sel je starc u sveti raj. Tok s starcim delajo, Vedno se prepirajo, Kdaj se boš stegnil že, Dolg že v gerbe gre Letos bom še oral Z ajdo polje obsial, Vozel na njivo gnoj Bog s teboj, Tinče moj! Zdaj pa, če pride smert, zelen zakrij me pert, Naj tud pogrebšna bo. Sin oprav vse zvestol

Potem čitamo v Benvenutovih rokopisih še takele vzklike:

»Duh želi v tihe it pušave, Mladih let pretehtat tam težave, Ke želi, kjer mir prebiva pravi, Slovo dat pozemelski težavi!«

Meniščik, 1857

»Mali bil sem še fantiček, komej treke hlače dal, Nisim bil še gođen ptiček, Ze u Kran so me poslal.«

»Sim v gajbic tičk ujeti, Vendar starca mika peti.«

»Pravijo, da prederzno pojem, Je resnica ali laž?«

»Čud je, de v gajbc ujeti Enkrat mal začvergolim, svete pesmice pa peti, Ja se nič ne veselim.«

NEVESTA ZENINU

Julka Toneti

»Tebi sim roko podala, Oh, vzemi serce tud! Najna barka bo veslala, Eno truplo bova, ud. Toraj z Bogom, oča, mat;

Jest pri tebi čem ostat, In tolk let, Bog daj živeti, U veselje z rodam nam.

Lepe zdrave vnučke šteti, Ak bo treba iti dam. Dotor blagoslov naj Bog, Angel varh naj vod okrog.«

Posebno noto dajejo nekaterim Benvenutovim verzom motivi iz ptičjega življenja. Morda je tu vpliv Prešernovega »Orglarčeka«?

Motto: Popkar dleski pet' uče, Druge ptiče, kdo to ve?

Tam kier nekda gaj sloviti, Herti darôval Druid, Zbor deržali ptič' sloviti Pticam malim v velk prid.

Sinkovc ti ne boš pel gričev, Ne ropočev, le cediv; Prjož ti varh boš gaja ptičev, Dleska glas boš le slediv.

Sinkovc ni bil zadovolen — Prav k' se ženim, me loviš Dokler bil sem osloboden, Spal, ti ujetga pa slepiš.

Dok živim, čem z vami peti, Nikar po skircah, ko popred Kakor popkar ne se dreti, Videti perje, bom z vam osred.

Tuhtal pesmice sem žlahtne, Mladi s tim Boga častil' Piče dajte nam zdaj zmahatne S tim se vrag bo veselil.

In spet »SINKOVCI MOJI«
od 11. 2. 1860

Fantov jest pet imam, Ljubim jeh in štimam. Z njim pogovarjam se. K sonce za gore gre, Bistvo me gledajo, Sladko popevajo, Gričev, gričev, Benvenut!

Pupčerke prvi sin, Vedno je v spomin. Gajbico svojo ma. Dobro me tud pozna, Ce mu konople dam, Pride na roko sam, Gričevč, gričevč, Benvenut!

Dva pa Gorenca sta, Sink, šink mi pojeta. Napev pa kakšin bo? Gvišno bo prav lepo, Sušca še čakata, Po ptičinc skakata, Fricev, fricev, Benvenut!

Eden je zabučevč, Ta tud ne bode revč. Ce je le izber pil? Nar bel med vsim slovil, Višnov ma kljunček že, Da ga tud ljubim, ve. Pel ropočev, ropočev, Benvenut!

Nar mlajše vedno je, Kadar ta drugi spe. Nima nikdar zadosi, Neče konoplje prost. Tga bom u Šiško dal, Da si bo ljubco zbral, Z Bogom, Z Bogom, Benvenut!

ČRTOMIR ZOREC

(Nadaljevanje prihodnjič)

Hiša pri Stinglcu — pri Matajcu — predstavlja edinstven spomenik manufakturnega gospodarstva v Sloveniji. — Foto: J. Suštaršič

edinstven spomenik manufakturnega gospodarstva v Sloveniji. Hiša je kakor grad sredi vasi.

Manufakturna hiša in sitarska hiša sta predstavnika novih gospodarskih razmer, to je manufakturnega gospodarstva, ki se razvija vzporedno s propadajočim fevdalizmom in osamosvojitvijo kmeta izpod tlačanstva. Delitev kmetij ni mogla zavreti razvoja kmečkega proletariata, ki je odhajal v mesta, postal bajtar — dninar, obrtnik, domači obrtnik ali pa se je kot manufakturni delavec udinjal v manufakturnem gospodarstvu, za kar je prav sitarstvo v Stražišču tipičen primer. Manufakturno gospodarstvo stoji med nekdanjim fevdalizmom in strojno industrijsko proizvodnjo. Zato potegnemo lahko tudi to primerjavo grajski gospod — podložnik in manufakturni gospodar.

Zaradi pomembnosti sitarstva kot domače obrti in primer nekdanjih manufakturnih odnosov, bo Faučeva hiša predstavljena k Detelovemu gradu in obnovljena kot muzej na prostem, s sitarskim orodjem in stanovaljsko opremo, ki naj pokaže standard sitarske družine ob začetku 19. stoletja.

JERNEJ SUSTARŠIČ

GLOBUS

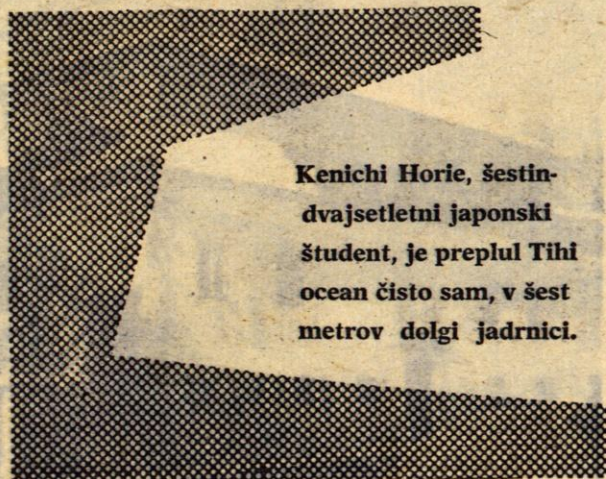
NICESAR PA NE SME PRODATI

Nikita Hruščov, upokojeni sovjetski premier, lahko obdrži privatno lastnino, ki jo cenijo na okroglo dva milijona in pol dinarjev. Največ ima dragocenih knjig, mnogo starin in predmetov, ki jih je dobil kot darilo. Med drugim mu ostane tudi zbirka lovskega orožja, kiga je v zadnjih letih nakupil na svojih potovanjih. Postavili pa so mu pogoj, da ne sme ničesar prodati.

Pravo nasprotje veliki gosposki hiši je sitarska hiša pri Fanču v Stražišču iz leta 1740. — Foto: J. Suštaršič

Ilegalec

Kenichi Horie, šestindvajsetletni japonski študent, je preplul Tihi ocean čisto sam, v šest metrov dolgi jadnici.

Tihega oceana

19. julija letos je Kenichi Horie prejel v Sanremu (znanem po vsakoletnem festivalu popevk) »Zlati pramec«, odličje, ki se podeljuje le najpogumnejšim pomorščakom modernega časa. Kdor misli, da je to priznanje rezervirano samo veteranom oceanov, kapitanom, ki so osiveli v borbah z valovi, bo morda razočaran. Kenichi je mlad študent in podvig je napravil pred dvema letoma.

Sicer pa kar poslušajmo obrazložitev: »Malo čez dvajset let star, po napornem treningu, je v šest metrov dolgi jadnici, imenovani »Mermaid« (morska deklica) čisto sam, v 94. dneh preplul Tihi ocean od zaliva Nišinomija do San Francisca. S tem blestecim dokazom mornarskega poguma, hladnokrvnosti ter moralne in telesne odpornosti je dal mornarjem in mladim vsega sveta primer, kaj zmorejo v eri strojev pra-

stare človeške čednosti: predanost, pogum, pustolovski duh in ljubezen do morja... To je torej zgodba o mladem Japoncu, samotnem morskem popotniku, ki ima

Kenichi Horie

Pot 9000 kilometrov

Preživel je pol ducata viharjev, toda jadrnica je vzdržala. Največji problem so bili reševalci.

morje v krvi. Pravzaprav je to dokaj čundo, kajti njegov oče je trgovec z avtomobilskimi deli, ki ni nikdar skrival svojega odpora do sinovih »norosti«. Kenichi Horie je rojen 8. septembra 1938 v Osaki, ki je eno najbolj industrijskih mest Japonske in leži 500 kilometrov južno od Tokia. 16 let star se je vpisal v šolski jadrni klub. Treniral je po 10 ur dnevno.

Dečko je mnogo bral: o plovbi Kon-Tikija, pa Francoza Bombarda preko Atlantika in podobne potopise samotnih pustolovcev. Bral je in sanjal, da bi tudi sam postal eden od njih. 1957. leta je pričel pomagati očetu v trgovini in zato prejemal plačo okoli 20.000 dinarjev. Skoraj ves ta denar je prihranil in skupaj s prijatelji kupil jadnico tipa »Kingfisher«. Njegov načrt je bil: prepluti 5.000 milj dolgo pot do Amerike.

Odločil se je, da bo barko nekoliko spremenil in izpopolnil. Predvsem je zamenjal jambor za nižjega in močnejšega ter dodal kabino. Pa še nekaj je spremenil: v ladjedelnici je ladjica dobila številko 4 (jap. »šiči«) kar pomeni tudi smrt — tako je fant (nikoli se ne vel) zaprosil za spremembo številke 4 v 5. Neka tovarna, ki ima v svojem znaku morskoteklico, mu je podarila jadra.

Očetove groznje

Kot vsi pogumni, ki uspejo, Kenichi Horie ni bil improvizator kljub svojemu deškemu izgledu. Proučeval je navtično astronomijo, meteorologijo in se učil angleščine. Decembra 1961 je jadnico končal. Oče je uporabil ves svoj vpliv, da bi spremenił sinovo odločitev. »Mobiliziral bom obalno stražo,« je grozil. Nepotreben trud. Nadvse pazljivo je Kenichi izbral potrebno hrano in pijačo za pot, montiral na jadnico aneroid, radiogoniometer, kuhalnik, tranzistorski sprejemnik itd.

Odhod

12. maja ob 12.45, ko je bil oče odsoten, je Kenichi dvignil sidro. Materi in sestri je sporočil: naslednjih 120 dni ne skrbite zame. Toda: fant ni imel potnega lista (ki ga

Njegova jadrnica

je na Japonskem izredno težko dobiti), niti ameriške vize, niti potrebnih dokumentov za plovbo. Bil je illegalec Tihega oceana. V začetku je vedno, čim je opazil kako ladjo, spremenil smer plovbe na sever, da bi vzbujal vtis, da je namenjen na kak japonski otok.

Deset dni je še tu in tam opazil kopno, nakar je zaplul v samotno neskončnost največjega med oceani. »Doživel sem pol ducata viharjev,« je zapisal v svoji knjigi »Kodoku« (samota). »Mermaid« se je držala čudovito.

»Reševalci«

Največje sitnosti so povzročali mlademu Japoncu »reševalci«. Mučno mu je bilo povedati letalom in ladjam, ki jih je srečaval, da ne potrebuje pomoči in da ni brodolomec. Neko ameriško letalo je dolgo krožilo nad njim in je odletelo šele takrat, ko ga je začel fotografirati.

Na večer 8. julija je Kenichi opazil na obzorju ogromen rožnat plamen in pomislil na eksplozijo atomske bombe, kar je bilo tudi res. Ta dan je bil opravljen atomski poskus v bližini otoka Johnston.

14. julija je »Pioneer Minx« ameriška ladja srečala »Mermaid«. Ustavila je stroje, kapitan pa je vprašal malega Japonca, če kaj želi: morda hrano, cigarete? Malega Ja-

ponca pa je zanimal le točen položaj. Nekdo je celo vprašal, če ima potni list. Odgovor je bil nekaj nerazumljivega, kajti Kenichi se je bal, da ga bodo ustavili, ker ni imel dokumentov.

Na cilju

11. avgusta ob 10. uri zjutraj je zagledal vhod v Golden Gate. 12. avgusta pa so imeli prisotni prebivalci San Francisca kaj videti: šesti metrov dolga lupina pod zastavo vzhajajočega sonca je dvignila na jambor signal, katerim prosi ladja prost vstop v pristanišče. Trimesčno potovanje je bilo končano.

Američani so mu priredili veličasten sprejem. Japonski konzulat mu je z neverjetno naglico izstavil potni list ameriško vizo in ostale dokumente, je prejel v rekordnem času. Ilegalec je postal legalec.

Vrnitev

Kenichi Horie si je s svojim podvigom pridobil svetovno slavo. Po njegovem potovanju je bil narejen tudi film, ki so ga vrteli na festivalu v Cannesu.

Na Japonsko se je vrnil s letalom. Ob prihodu na letališče v Tokiu je izjavil, da mu je bila pot po morju veliko bolj všeč.

Brezobzirnost, zlaganost in pohlep so menda dandanašnje kvalitete v svetu. Vidimo jih povsod, v vsaki deželi, čeprav v različnih oblikah. DENAR... Še vedno magična beseda, ki meče iz tirov človeška bitja. In pri vsem svetohlinskem laganju o človečnosti moralistični poštenjakoviči se bedno nasmihaajo: »Saj bi vsak tako naredil. Kdo pa naj bo tako neumen, da bo metal denar proč?« Za te, in njim podobne poštenjakoviče je bil delan film

Mislím, da je nesmiselno pisati, vsaj ob takem filmu, samo o režiserju in kinematografiji; veliko več je vredna tema, s katero se film ukvarja, način, hotenje in končno tudi izraz, s katerim se pojavlja. Gre namreč za dokaj neobičajno temo o brezobzirnem hotenju po uspehu, po bogastvu, pri čemer sredstvo ni važno. Zanimivo je, da sta dva režiserja iz različnih svetov obdelala isti problem na zelo različni način, tako glede na lik glavnega junaka (v obeh primerih je ta uradnik) kakor tudi glede izraznih sredstev. Prvi je bil Anglež, č'an skupine mladih znanih kot FREE CINEMA — JACK CLAYTON s svojím sicer povprečnim, vendar za Anglijo zelo pomembnim filmom POT V VISOKO DRUŽBO, drugi na je HUAN ANTONIO BARDEN s ČRNO KRONIKO. Ta Španijci in Argentinici nikoli ne bo delala sramote, čeprav je v bistvu nekoliko licemerska.

Filma se ločita, kot se sploh lahko ločita ob tej temi dve različni pojmovanji življenja in filma. Clayton se usmeri v svojega jeznega mladeniča in njegovo ljubezen, deluje prepričljivo — samoodpoved je vkljub vsemu kvaliteta, ker je resnična in doživljiva. Uspeh je konec koncev drugoten, čeprav film temelji na njem. Važno je, da je junak poln človek (kljub nezmožnosti živeti življenje — to je preboleče in pretvegano), s katerim gledalec lahko do konca sočustvuje, ker se mu zasmili.

OH, SEVEDA, KAJ NEKI SI MISLITE, SAJ SMO VENDAR LJUDJE. JE TREBA PAC RAZUMETI! SICER PA — SAJ BI VSAK TAKO NAREDIL.

In povem ista poteza pa gledalcem na koncu Črne kronike ne ugaja. Režiser jih je potegnil, nastavljal jim je popra, ki ostro zapeče šele čez čas. Vsi sočustvovanja je vserrazumevajoči gledalec sledil režiserju z rahlim prepirom, češ, saj se razumemo — želiš, da ga razumem — prav, tu sem, razumem. Pa ni nič razumel, ker ni bilo kaj razumeti. Mož ponesrečene lahkoživke je bil slab karakter, brezobzirno je izkoristil ljubezen za svoj klavirni uspeh. DELAL JE TAKO, »KOT BI VSAK NAREDIL«. In to mu gledalec zameri, razbil se je njegov mit strahotno dobrih, do zadnjega v lakna čutnih herojev ljubezni in življenja, ljudi, ki

imajo v sebi toliko dobrega, da izginejo vse drobne, nujne napake. Tu je vse obrnjeno na glavo! Vsa upanja gledalca, da se bo glavni junak rehabilitiral, so zaman. Kolesa zdobijo vsako upanje, kar je za preproste gledalceve pojme že preveč. Tu ni pomoči, gledalec se pač vzgaja v osladnem in neumno zlaganem kultu dobrote in ljubezni v filmskem svetu, tako da je zanj vsaka resnica (ki po slučaju zaide vanj) nesmiselna, utruijajoča in zato povsem zanič. Prav zato ob tem dobro namazan stroj filmske laži odpove in dvorana ostaja obupno prazna.

Prav tu je, po mojem mnenju mesto, kjer se CRONICA NEGRA loči od ostalih filmov, posebno še od »Poti v visoko družbo«. Tu je tudi najmočnejša, ker z vso možno doslednostjo sledi klasični dokumentarni šoli filma, teoriji o filmu resnici in se vrtoglavo naglo približa filmu, ki naj bi bil grajen iz »prizorov iz stvarnosti«.

Pot v visoko družbo je strogo konvencionalen, vztraja na starih tirih. Zlomí človeka, mu udari pečat, vendar se ta s trpljenjem zopet dvigne in je zopet človek. Tako je zopet vse dobro. Cronica negra pa nasprotno, kakor da boža nesrečnega moža, kakor da mu pušča vse možnosti — biti dober, a ga na koncu pušči razgaljenega in propadlega. Obenem z njim žigosa tudi gledalca, ker se je ta po nesreči preveč vživel v glavnega junaka. In to ni dobro. »naš gledalec« je osebno prizadet, ker se je njemu zgodila krivica. Dve uri je prepričano verjel v moža na platnu in ta ga je razočaral. Le kako so mogli storiti kaj takega?

MOJ BOG, TAKO LJUDI VENDAR NE BI SMELI RAZOČARATI. SAJ TO JE PREVEČ NAENKRAT

Da, dragi moj gledalec, toda kaj, ko je to RESNICA. Na pogled odurna in boleča, pa vendar prepričljiva. Verjetno ti ne bo šel iz spomina veliki plan, (slika obraza na filmskem platnu), ki ga je režiser tako izredno uporabil. Boleč in odbijajoč je bil nemaskiran obraz, brez vseh šmink in olepšav, postal je preveč resničen, preoster in pregrob za tvoje pojme o dekliško nežni koži velikih zvezd. In tak je ves film. Brez popravkov z osvetljavo

CRONICA NEGRA (ČRNA KRONIKA)

o želenem uspehu, o propadu nekega človeka in hudo jedki resnici, da je to kronika podležev in duhovnih beračev, ki uporabljajo intelekt za edinega boga: DENAR. In ravno njih pri predstavi ni.

in triki ima skoro popolnoma dokumentarno fotografijo. TA PREPRICUJE. In prepričuje z enako močjo kot konec. Resničnost, ki je absoluten vladar filma, mu obenem daje največjo vrednost, kot mu jo daje tudi izredna montaža, močan socialni poudarek in brutalnost do tvojega brezkoristnega sočustvovanja. To je pravzaprav tisto, kar brezuspešno tako dolgo iščejo razne kinematografije po svetu. Skrajna realističnost pri obravnavanju aktualne problematike. Vidiš, »dragi moj gledalec« to bi lahko videl tudi v našem filmu, ko bi hoteli vidite Makavejevo »PARADO« ali Sremčeve »LJUDI NA KOLESIH«, pa kaj se braniš dokumentarcev. Tak si, ker te ni mogoče spremeniti, saj si odraz tisočev, ki korakajo skozi kino dvorane. Tako ti je najlažje pisati, ker ti ne gre

nič do živega. Nihče, praviš, te ne more spremeniti. To vidiš, mi je všeč in v tem

Shirley Mc Lane

si podoben ČRNI KRONIKI, ker si tako kot film samo iluzija, a obenem tudi odraz stvarnosti. Prav tako si brezobziren, ko dokazuješ, da si lahko dve uri najbolj ponumljeno bitje na zemlji kot je brezobziren glavni junak, ko izbere denar. Zanima me samo še nekaj:

KAJ BI IZBRAL TI?

Filmi, ki bodo na sporedu

VPRAŠAJTE KATEROKOLI je ameriški barvni CS film režiserja Charlesa Waltersa s Shirley MacLane v glavni vlogi. Njena igra, zanjo je dobila prvo nagrado na festivalu v Berlinu, in dobra režija, dvigujeta film nad povprečnost lahkotne zabave. Vsem, ki se žele zabavati, se tu ponuja lepa priložnost.

KAPETAN FRAKAS, francoski barvni CS, režiserja Pierre-Gaspard Huita je eden izmed mnogih francoskih zgo-

dovinskih spektaklov, ki jih odlikujejo predvsem dobre literarne podloge, res dobra igra in pazljivo izdelani kostumi. Pri francoskih filmih tega žanra je vstopnica dobra investicija, saj gledalcu zagotavlja dve uri smeha in akcije. To pa je, pri lanski poplavi italijanskih spektaklov, dovolj.

OKTOBER bo, zaradi pomote pri distribuciji, na sporedu filmske šole šele to sredo.

Prizor iz Črne kronike

»Razmišljal sem o marsičem. Svoječas ste imeli v svoji pisarni dekle, Gwenda Milton po imenu?»

»In?» je spet vprašal Meister.

»Skočila je v Temzo. Ali morda veste, zakaj?» Maurice Meister mu je pogledal naravnost v obraz. Niti z enim samim utripom vek ni izdal: divje jeze, ki se je jela dvigati v njem.

»Sodišče je reklo...» je začel.

»Vem, kaj je reklo sodišče,« ga je prekinil Johnny, »toda o tem imam svoje lastno naziranje.« Stopil je tesno k pravnemu zastopniku in mu rahlo položil roko na ramo, kakor bi hotel vsaki besedi dati poseben poudarek.

»Mary Lenley ni Gwenda Milton!« je poudaril. »Ona ni sestra morilca na begu in zato pričakujem zanjo nekoliko boljše ravnanje kot ga je pri vas doživela Gwenda Milton!«

»Ne razumem vas,« je dejal Meister. Njegov glas je zvenel tiho, toda razločno.

»Mislim, da me vseeno razumete,« je počasi nadaljeval Johnny. »Rad bi vas opozoril, da se bo nekaj zgodilo, če se Mary kaj pripeti. Pravi jo, da živite v večnem strahu pred Čarovnikom — še več vzroka bi imeli, bati se mene, če bi se Mary pripetilo kaj žalega!«

Le za hip je Maurice Meister povsobil oči.

»Nekoliko histerični ste, Johnny,« je menil, »razen tega pa danes dopoldne niste ravno posebno vpljudni. Pred tednom dni sem, kolikor se lahko spomnim, dejal, da ste nezreli, in prav nobenega razloga nimam, da bi preklical svoje mnenje. Kdo pa naj Mary stori kaj hudega? Kar pa se tiče Čarovnika in njegove sestre, sta oba mrtva!«

»Mislim, da vam je to znano, saj je bilo moje ime omenjeno v časopisih. Zadevo sem zdaj predal gopodu inspektorju Burtonu in danes zjutraj sem dobil od njega pismo, v katerem me prosi, naj razjasnim neko točko, ki se mu zdi zagonetna.«

Mary je vstala izza pisalnega stroja in se približala.

»Točka, ki se mu zdi zagonetna?« je mehanično ponovil Johnny. »In kaj je to?«

Wembury se je obotavljal, ker vpricho deklice ni hotel z besedo na dan.

»Vedeti je hotel, kaj vas je napotilo, da ste šli v sobo Lady Darnleigh?«

»Mislim, da sem že dal o tem edino pravilno pojasnilo,« je vzkipeł Johnny.

»Mislili ste baje, da ste pustili svoj plašč in klobuk v prvem nadstropju. Na poti, ko ste nameravali v prvo nadstropje — tako je zvedel inspektor Burton — pa vas je služabnik opozoril, da so klobuki in plašči v pritličju.«

Johnny je umaknil svoj pogled in povsobil oči.

»Tega se res ne morem spomniti,« je odvrnil.

»Tisti večer mi ni bilo posebno dobro. Sicer sem se pa takoj spet vrnil, ko sem uvidel, da sem se zmotil. Ali se domneva, da kaj vem o tatvini?« Glas se mu je malce tresel.

»Take domneve ni izrekel nihče,« je smehljaje odvrnil Alan, toda skušati moramo zbrati najrazličnejše informacije.«

»O tatvini nisem vedel nič, dokler nisem bral v časopisih in...«

»O, Johnny,« je sopla Mary, »ko si prišel domov, si mi vendar dejal, da...«

»Če se hočeš prav spomniti, ljuba moja, je bilo to dva dni kasneje,« je nadaljeval mirno

izdal in da vas bo odslej naprej policija opazovala. To sicer ne škodi, Johnny, toda opazovali bodo tudi mene, to pa je zelo neprijetno. Dvomim le še, če bo Wembury storil svojo dolžnost in bo o vsem obvestil Scotland Yard. Če bo to storil, bi utegnili imeti še velike neprilike!«

»Saj velja za vas isto,« je godrnjavno odvrnil Johnny. »V tej zadevi, Maurice, stojiva in padeva skupaj. Kje pa bodo našli bisere? V vaši blagajni vendar! Ali ste to premislili?«

Maurice Meister se ni nič vznemiril, celo smejal se je. Mislim, da pretiravava glede nevarnosti, ki vam grozi,« je menil brezskrbno. »Morda imate prav in grozi prava nevarnost meni. Gotovo bi me pošteno privijali!« Pogledal je železno blagajno. »Žele bi, da bi te preklicane stvari bile oddaljene miljo daleč od tod. Nič bi ne bilo presenetljivega, če bi se Mr. Wembury vrnil s poveljem za preiskavo. V tem primeru bi mleko seveda prekipelo.«

»Treba bi jih bilo po pošti poslati v Antwerpen,« je predlagal Johnny.

Meister se je prezirljivo nasmehnil.

»Če me opazujejo, kar je zelo verjetno, potem je verjetno tudi, da mojih poštnih pošilk ne puščajo v nemar. Edino, kar naju more rešiti, je, da spraviva te preklete bisere za dva ali tri dni kam drugam.«

Johnny si je v silni zadregi grizel nohte.

Vzel bi jih lahko s seboj v stanovanje,« se je izjavil nenadoma. »Tam je mnogo takih mest, kjer bi jih lahko skril.«

»To bi ne bila tako napačna misel,« je počasi potrdil pravnik. »Wemburyju bi nikoli ne prišlo na misel, preiskati vaše stanovanje — za to ima Mary preveč rad.«

9

Čarovnik

Vzel je zopet bisere v roke, odprl škatlico in se, kot se je zdelo, popolnoma zatopil v ogledovanje.

»Kot tat draguljev...«

Umolknil je, ker je narahlo potrkalo na vrata.

»Kdo je?« je vprašal naglo.

»Okrajni komisar Wembury!«

10

Maurice Meister je naglo vrgel bisere v blagajno in jo zaklenil, nato je odprl vrata. Čeprav je sicer imel jeklene živce, je njegov orumeneli obraz postal čisto bel in poln globokih gub. Tudi njegov prijatelj ni mogel skriti razburjenosti, ko je vstopil Alan. Johnny je bil prvi, ki se je zbral.

»Halo, Wembury!« je dejal s prisiljenim smehom. »Kaže, da povsod naletim na vas!«

Vedenje obeh mož je izdajalo paniko, smrti strah, grozo. Kakšno tajno sta skrivala v svoji notranjosti?

Alan se je čutil njenemu vedenju, ki je glasno klicalo: Krival!

»Cul sem, da je Lenley tu in ker sem hotel govoriti z njim...«

»Govorili bi radi z menoj?« se je zdrznul Johnny. »O čem bi se pa radi pogovarjali z menoj?«

Wembury je natančno vedel, da ga Meister ostro opazuje. Prebrisanemu pravniku ni ušla nobena njegova kretnja. Česa sta se bala? Alan je stal pred uganko in srce ga je bolelo, ko je skozi odprta vrata za pisalnim strojem zagledal Mary, ki ni o vsem zlu ničesar vedela.

»Saj poznate Lady Darnleigh?« je vprašal.

Johnny Lenley je molče prikimal.

»Pred nekaj tedni je izgubila dragoceno biserno verižico,« je nadaljeval Alan, »in preiskavo o zadevi so poverili meni.«

»Vam?« je nehote vzkliknil Maurice Meister.

Alan je pritrdil.

in premišljeno. »Prinesel sem ti časopis in dejal, da se je dogodila tatvina. Istega dne ti nisem mogel nič povedati, ker te tedaj sploh nisem videl.«

V tistem trenutku je Alan napeto pričakoval, kaj bo deklica na to odvrnila, toda napela je vse sile in se obvladala. Vsa kri ji je izginila z obraza, iz oči pa ji je sijala huda boleost, tako da se je sploh ni upal pogledati.

»Seveda se spomnim, Johnny... da, spomnim se,« je dejala; »kako sem vendar neumna!«

Sledil je mučen molk.

Alan je stal negibno, z rokami v žepih suknjiča in molče zrl na obrabljeno preprogo.

»Pravi!« je dejal končno. »Upajmo, da bo to Burtonu zadostovalo. Žal mi je, da sem vas nadlegoval!«

Njegove oči niso gledale deklice, temveč so bile uprte v Johnnyja.

»Zakaj pa ne odpotujete v inozemstvo, Lenley? Zdi se mi, da niste tako krepki in zdravi, kot bi pravzaprav morali biti.«

Pod njegovim ostrim pogledom je prišel Johnny v zadrego.

»Zame je Anglija dovolj dobra,« je odvrnil nejevoljno. »Ali ste rodbinski zdravnik, Wembury?«

Alan je molčal. Končno pa je dejal: »Da, to bi bilo pravzaprav pravo ime zame.« Kratko je pokimal in odšel.

Mary se je vrnila k pisalnemu stroju, vendar se ni lotila dela. Maurice je pomagal mladenci, naj gre v njegovo sobo in je mirno zaprl vrata.

»Upam, da ste razumeli, kaj je mislil Wembury.«

»Ker ne znam brati misli, nisem razumel, je odvrnil Johnny. Zdelo se je, da niha med srdom in smehom. »Ta človek je predrzen. Če pomislimo, da je vrtnarjev sin...«

»Vse to bi morali pozabiti,« je vzkliknil Meister ježno. Pomisliti morate le, da ste se

Nič več ni čakal, da bi se Johnny dokončno odločil, temveč je naglo odprl blagajno in mu izročil bisere. Mladi mož je v dvomih ogledoval škatlico, nato pa jo je vendar vtaknil v notranji žep suknjiča.

»Vtaknil jo bom v kovček pod svojo posteljo,« je dejal, »konec tedna pa jo spet lahko dobite.«

Naglo je šel skozi vnanjo sobo in se ni ustavil niti toliko, da bi govoril z Mary. Posest biserov, za katere je toliko tvegala, mu je vliila določeno zadovoljstvo in pregnala sumnje, ki so vstajale v njem, odkar jih je imel pri sebi Meister.

Ko je hitel po živahni Flanders-Lane, je iz ozkega prehoda stopil možak in mu sledil. V Tanners-Hillu je šel ta možak tik za Johnnyjem Lenleyem in policist, ki je stražil na oglu, ga je komaj opazil. Še sanjalo se mu ni, da je šel tik mimo njega mož, ki ga je iskala policija treh kontinentov — Henrik Artur Milton, imenovan Čarovnik.

Dolgo nato, ko je odšel Lenley, je hodil Maurice Meister, z rokami na hrbtu, gor in dol po svojem malem svetišču.

V njegovem duhu se je oblikovala misel in zavzemala določeno obliko — pravzaprav sta bili to dve misli, ki sta se prepletali med seboj, prehajali druga v drugo, se spet ločevali in spet stikali. — Johnny Lenley in njegova sestra.

Tona v Lenleyjevem glasu se ni dala razumeti napak. Meister se je čutil ogroženega že prej, skovan je imel že skoro določen naklep, zdaj pa je ta naklep zaradi Johnnyjeve mladostne silovitosti dobil nov zagon in se do kraja utrdil. V zadnjem času je videl Johnnyja prevečkrat. Bili so časi, ko ga je mladi mož zabaval, kasneje mu je koristil. Zdaj pa mu ni postal le dolgočasen, temveč tudi nevaren. Maurice je tiho odprl vrata in skrivoma pogledal skozi špranjo. Mary je sedela ob pisalnem stroju, zatopljena v svoje delo.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 14. NOVEMBRA DO 20. NOVEMBRA 1964

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA, 14. novembra

8.05 Poje oktet bratov Pirnat iz Mengša — 8.25 Melodije za razvedrilo — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene šole Tržič — 9.45 Zvočne miniature — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Opoldanski domači pele-mele — 12.30 Slovenski romantični samospevi in še kaj — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz oper jugoslovanskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 KUD »Stane Zagorac« iz Kroke in ženski kvartet kluba korških študentov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in pesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mladi za mlade — mladinska oddaja — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA, 15. novembra

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.42 Iz mladinske glasbe — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski dopoldanski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Slovenske narodne pesmi poiet Danica Filipčič in Franc Koren — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 17.30 Humoreska tega tedna 18.30 Spored komorne in solistične glasbe — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert skladb slovenskih avtorjev

PONEDELJEK, 16. nov.

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Virtuozna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Arije iz oper Verdija — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30

Zabavne melodije — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Narava in človek — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavne melodije v izvedbi slovenskih solistov — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK, 17. novembra

8.05 Ansambel Borisa Kovarčiča in Trio Vitala Ahačiča — 8.25 Nekaj zvokov lahke glasbe — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Trije operni dueti — 9.45 Zvočne miniature — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Poslušajmo ruski državni ansambel — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavnih glasb — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital Bojana Bravničarja — 20.20 Radijska igra — 20.55 Dunajski simfoniki igrajo Brucknerja — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni simfonični koncert

SREDA, 18. novembra

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Orkester harmonik »Svobode« Sentvid — 9.25 Domači pele-mele — 9.45 Med domačimi in tujimi solistkami — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Odlomki iz jugoslovanskih oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Tako poje naša dežela — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert zboru JLA — 20.20 Melodije jugoslovanskih skladateljev — 20.40 Radijska priredba opere — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK, 19. novembra

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Starec in živalca — 9.50 Domače viže in napevi — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Prebujanje polj — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Naši solisti v priljubljenih operah — 14.35 Naši polušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Igra pihalna godba Ljudske milice — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Glasbeni nokturmo — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Češka in nemška sodobna glasba

PETEK, 20. novembra

8.05 S Koroškega in z dubrovniških obal — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Mariborski pihalni ansambel — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe francoskih kompozitorov — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Nekaj domačih za prijetno popoldne — 12.30. Drobni operni prizori — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Komorni ansambli — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Pesmi z južnega morja — 15.35 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Arena za virtuozne — 20.30 Tedenski zunanje politični pregled — 20.40 Kako aranžiramo — 21.15 Oddaja o morju in pomorsčakih — 22.10 Za ljubitelje jazz — 23.05 Literarni nokturmo — 23.05 Nočni obisk pri družini Bachov

K I N O

Kranj »CENTER«

14. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15. in 19. uri, premiera franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 23. uri
15. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15. in 19. uri
16. novembra franc. italijanski barv. CS film BAGDADSKI TAT ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

14. novembra barv. risani film ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 14.30, ameriški barv. CS film NAPAD V ZORI ob 16., 18. in 20. uri, premiera franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 22. uri
15. nov. amer. barv. risanke ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 12. uri, amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 13. in 15. uri, amer. barv. film V VRTINCU ob 19. uri, premiera amer. barv. filma V VRTINCU ob 19. uri, premiera amer. barv. filma VPRASAJTE KATEROKOLI ob 21. uri
16. novembra amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 16. uri, amer. barv. CS film V VRTINCU ob 18. uri
Stražisce »SVOBODA«
15. novembra barvne risanke ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 15. uri, amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 17. in 19. uri, premiera franc. barv. filma KAPETAN FRAKAS ob 21. uri

Cerkije »KRVAVEC«

14. novembra amer. barv. CS film APRILSKA LJUBEZEN ob 19. uri
15. novembra amer. barv. film APRILSKA LJUBEZEN ob 16. in 19. uri

Naklo

15. novembra amer. barv. VV film GUSAR ob 16. in 19. uri

Kropa

14. novembra amer. barv. CS film BATERFIELD 8 ob 20. uri
15. novembra amer. barv. CS film BATERFIELD 8 ob 16. in 19.30

Jesenice »RADIO«

14. do 15. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA
16. novembra nemški film MOJA NEČAKINJA TEGA NE DELA
17. do 18. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA
19. do 20. novembra jugoslovanski film SVITANJE

Jesenice »PLAVŽ«

14. do 15. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA
16. do 17. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA
19. do 20. novembra ruski film ŽIVI ZAKOPANI

Žirovnica

14. novembra jugoslovanski film POJMO V DEZJU
15. novembra jugoslovanski film VALOVITO POLETJE
18. novembra ameriški film MOJA DRAGA KLEMENTINA

Dovje-Mojstrana

14. novembra jugoslovanski film VALOVITO POLETJE
15. novembra ameriški film POJMO V DEZJU
19. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA

Koroška Bela

14. novembra ruski film ŽIVI ZAKOPANI

15. novembra amer. barv. CS film STRELI POPOLDNE
16. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA

Kranjska gora

14. novembra amer. barv. CS film STRELI POPOLDNE
15. novembra ruski film ŽIVI ZAKOPANI
19. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA
20. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA

Ljubno

14. novembra amer. barv. film OKO ZA OKO ob 19.30
15. novembra amer. barv. film OKO ZA OKO ob 18. uri

Duplica

14. novembra španski barv. film MATI, POSLUŠAJ PESEM MOJO ob 19. uri
15. novembra špan. barv. film MATI, POSLUŠAJ PESEM MOJO ob 15., 17. in 19. uri
17. novembra ital. film PRIJATELJ PODZEMLJA ob 19. uri

18. novembra ital. film PRIJATELJ PODZEMLJA ob 17. uri

20. novembra franc. barv. film AFRODITA, BOGINJA LJUBEZNI ob 17. in 19. uri

Podnart

14. novembra angl. barv. film VALCEK TOREADORJEV ob 19. uri
15. novembra nem. barv. film PLANINSKA ROZA ob 17. in 19. uri
19. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 19. uri

Radovljica

14. novembra amer. barv. CS film HELLIONI ob 20. uri

15. novembra angl. barvni film VALCEK TOREADORJEV ob 18. uri in 10. uri dop.

15. novembra amer. barv. CS film HELLIONI ob 16. in 20. uri

17. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 20. uri

18. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 18. in 20. uri

19. novembra angl. barv. CS film PLAMEN NA ULICI ob 20. uri

20. novembra amer. barv. film MORGANOVI GUSARJI ob 20. uri

gledališče

PREŠERNOVO

GLEDALIŠČE

V KRANJU

SOBOTA, 14. novembra
Ob 20. uri Anny Tich: KAKOR V RAJU — gostovanje v Naklem

NEDELJA, 15. novembra

Ob 10. uri URA PRAVLJIC — četrti program, ob 16. uri za IZVEN — Otilia BOG Z VAMI MLADA LETA

PONEDELJEK, 16. nov.

Ob 16. uri B. Kreft: KREATURA gostuje MG Ljubljansko — za red DIJASKI II

SREDA, 18. novembra

Ob 16. uri Pionirsko filmsko gledališče upizori filmsko predstavo za mladino

Tobak danes in pred davnimi leti

Tobak je pravzaprav nekoristna rastlina. Vendar si nobeno kolonialno blago ni pridobilo v Evropi toliko zvestih prijateljev kot tobak. Skoraj istočasno je priromal v Evropo iz Španije in Anglije, ki sta imeli zveze s prekomorskimi deželami. Španski kralj Filip II. je poslal po tobak v Novi svet posebno komisijo, ki jo je vodil Boncalo Fernandez de Toledo, in je leta 1553 prinesla v Španijo prve rastline tobaka. Že prej pa se je onodod govorilo o »zlato in blagodišeči travici«, ki raste baje v Novem svetu.

Prvotno je uporaba tobaka imela medicinski značaj. Ta razlog je tudi vodil francoskega poslanika Jeana Nicota na lizbonski dvor, od koder je prinesel tobakove rastline na dvor Marije Medicejske. Zaradi tega so v Franciji še dolgo imenovali tobak le »kraljevsko zelišče«. Zaradi takratne splošne rabe tobaka v zdravilstvu (o kateri pa danes seveda nihče več ničesar ne ve), so tobak imenovali tudi s tujim imenom »Herba panacea« ali »Herba sancta« t. j. »vsezdavilna rastlina« ali »sveta rastlina«. Francoski botanik Delachaux pa je vsem tem imenom napravil konec, ko je na čast Jeanu Nicotu imenoval rastlino »Herba nicotiana«, dasi Nicot, po katerem ima strup v tobaku ime, nikotina sploh ni prenesel, ker ni bil kadilec.

Mož, ki je bil tobaku vdan z dušo in srcem, je bil angleški Admiral sir Walter Raleigh. Leta 1584 je poslal v Severno Ameriko ekspedicijo mornarjev, ki je tamkaj osnovala kolonijo Virginijo. To ime je deželi vzdal admiral Raleigh, da bi s tem počastil mlado angleško kraljico. Po dveh letih so se kolonisti vrnili v domačo luko Plymouth. Grozno! Vsak je držal v ustih pipo s tlečim tobakom. Eno je prejel v dar tudi admiral Raleigh, ki se vse do svoje smrti ni več ločil od nje. Ko je zasedel angleški prestol kralj Jakob I., je Raleigha vrgel v ječo. V towerski trd-

njavi pa mu je bila pipa polnih dvajset let edina prijateljica in tolažnica in spremljala ga je tudi v smrt, ko je bil po častnem miru, ki ga je Jakob I. sklenil s Španci, obglavljen.

Iz Anglije se je pipa udomačila na Nizozemskem. Ni še minilo pol stoletja po vrnitvi Boncala Fernandez de Amerike, ko se je tobak razširil že po vsej Evropi.

Za Ludvika XIV. je prišel v rabo tobak za njuhanje. Niso ga njuhal samo moški, ampak tudi odlične dame. Strastni njuhači so bili: papež Benedikt XIII., Friderik Veliki in Napoleon. Peter Veliki pa je dajal prednost pipici. Gandhi pa tobakovega dima ni prenesel, četudi raste v Indiji odličen tobak. Pridelovanje tobaka daje kruh milijonom Indijcev.

Že v 18. stoletju se je pipa umaknila cigari. Nemci so pričeli izdelovati cigare leta 1862 in sicer v Dresdenu, kjer je bila tudi zgrajena prva tovarna za izdelovanje cigaret.

Tobak najbolje uspeva v Severni Ameriki. Kentucky daje tobak za pipo in čikanje. Virginija in Karolina zalagata kadike tobaka po vsem svetu. Pensilvanija in Ohio slovita po odličnem tobaku. ZDA so samo leta 1934 pridelale eno tretjino svetovne produkcije tobaka, t. j. 2,2 milijona ton tobaka. Zapadna Indija je dežela z najstarejšo kulturo tobaka. Skoraj na vseh otokih uspeva tobak. Prvo mesto zavzema Kuba, kjer raste tobak za odlične cigare. Južna Amerika, Brazilija, Filipinsko otočje, Java, Borneo, Sumatra so dežele, kjer uspeva dišeči tobak za cigarete.

V naši državi pridelujejo najfinejše vrste tobaka v Makedoniji. Balkanske države so neodvisne od uvoza tobaka, ker ga imajo same več kot dovolj. Druge evropske države pa morajo tobak uvažati, ker domača proizvodnja zaostaja za potrebami strastnih kadilcev.

Priredil: L. Z

ZANIMIVOSTI

Proгноza vremena po novem

Ob sodelovanju berlinskega Meteorološkega inštituta in Inštituta za jedrske raziskave so razvili v Nemčiji elektronski računski stroj, ki na podlagi meteoroloških podatkov izračuna prognozo vremena. Do sedaj so meteorologi rabili približno tri in pol ure za preračunavanje vseh dobljenih podatkov. Računalnik opravi to delo v pičlih 15 minutah. Dejanski čas računanja traja pravzaprav le tri minute, ostalih 12 porabijo namreč za tipkanje osnovnih vremenskih podatkov v tako imenovani polnilnik elektronskega računalnika.

Za napačne prognoze vremena bodo meteorologi sedaj takoj pokazali na grešnega kozla — računalnik.

Avtomatizirana kino dvorana

V Chicagu deluje že prvi popolnoma avtomatizirani kino. Obiskovalec vrže v avtomat pred kinom denar in dobi nazaj odvišen drobiž in na poseben način preluknjan karton. V dvorani poišče na kartonu označen sedež in položi ta karton v določeno rezo pri sedežu. Blokirani sedež sedaj popusti in obiskovalec se lahko vsede nanj.

Seveda so sedaj odveč vse blagajničarke in biljterji.

Pečica z upravljanjem na daljavo

V Ameriki so zelo priljubljene nove električne peči, katerim se da notranja temperatura regulirati brezžično — po radiu. Gospodinja pripravi npr. testo in ga položi v pečico. Mirno nato odide zdoma. S seboj ima namreč miniaturni oddajnik, s katerim lahko vsak čas regulira temperaturo v pečici, kar na cesti ali kje drugje. Poleg te regulacije ima še avtomatično napravo, ki preprečuje, da bi temperatura prekomerno narasla — skratka, da bi se npr. testo zažgalo.

Gospodinjje ugotavljajo, da jim pomeni nova pečica veliko razbremenitev.

Bodoča oblast

V zadnjih 25 letih se je pomnožilo prebivalstvo New Yorka za 40 odstotkov. V istem časovnem obdobju pa se je povečalo število mačk in psov za 80 odstotkov.

Znani ameriški žurnalist Bill Parker je hudomušno napisal v nekem članku: »da je le vprašanje časa, kdaj bodo štirinožci prevzeli v New Yorku oblast v svoje noge. V nekaj generacijah bo mogoče kak pes župan mesta.«

Avtomatizirana živinoreja

Stroj za molžo krav je znana iznajdba. Temu se je sedaj pridružil še stroj, ki kida gnoj iz hleva. Ob določenem času, ki ga živinorejec sam odredi, stroj očisti iz hleva gnoj, izpere tla in jih osuši. Delo opravi za 35 krav tako temeljito kot noben hlevar.

Poleg avtomatične molže in kidanja gnoja poseben mehanizem dovaja iz silosa zeleno krmo in jo poklada v korita pred krave, prav tako avtomatično se nateka tudi voda za napajanje. Živinorejcem se obetajo s temi stroji lepši časi.

Televizija

SOBOTA, 14. novembra

RTV Ljubljana 17.05 Zlata ptica — lutkovna oddaja — RTV Beograd 18.05 Predstavljamo vam — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Beograd 18.45 Ime in priimek — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 Vsako soboto, 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Glasbena oddaja studia Skopje — RTV Ljubljana 20.40 S kamero po svetu — RTV Beograd 21.20 Medaljoni — RTV Ljubljana 22.00 Dick Powell vam predstavlja, 22.30 TV obzornik

NEDELJA, 15. novembra

RTV Ljubljana 9.30 Gozdni čuvaji — serijski film — RTV Beograd 10.00 Kmetijska oddaja, Sportna oddaja — RTV Ljubljana 18.00 Mladinski TV klub, 19.00 87. policijska postaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.45 Koncert nacionalnega orkestra francoske RTV — RTV Beograd 21.45 Poročila

PONEDELJEK, 16. nov.

RTV Ljubljana 11.40 TV v šoli, 15.20 Ponovitev, 16.40 Ruščina na TV, 17.10 Angleščina na TV — RTV Beograd 17.40 Francozi pri vas doma, 16.10 Napoved in TV obzornik — RTV Ljubljana 18.10 Risanke, 18.25 Napoved

in TV obzornik, 18.45 Domača nega bolnika — RTV Beograd 19.15 Tedenski športni pregled — RTV Ljubljana 19.45 Nagrade in naročnikom — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Sonata za violončelo in klavir, 20.49 Shakespeareovi monologi — RTV Ljubljana 21.40 Naš teledijektiv, 21.55 TV obzornik

TOREK, 17. novembra

Ni sporeda!

SREDA, 18. novembra

RTV Zagreb 17.10 Učimo se angleščine — RTV Ljubljana 17.40 Tik-tak, 17.55 Pionirski TV studio, 18.25 Napoved in TV obzornik, 18.45 Reportaža studia Skopje,

19.00 Kaleidoskop — RTV Beograd 19.15 Tema z varijacijami, 19.45 Propagandna oddaja, 20.00 TV dnevnik, 20.30 Lirika — RTV Zagreb 20.40 Romantično potovanje po Nemčiji — RTV Ljubljana 21.40 Kulturna kronika, 22.10 TV obzornik

ČETRTEK, 19. novembra

RTV Zagreb 10.00 TV v šoli — RTV Beograd 11.00 Francozi pri vas doma — RTV Ljubljana 16.40 Ruščina na TV, 17.10 Angleščina na TV — RTV Beograd 17.40 Na črko, na črko — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Beograd 18.45 Po Jugoslaviji — RTV Ljubljana 19.15 Glasbena porota, 19.45 Filmski pregled

PETEK, 20. novembra

RTV Zagreb 17.10 Učimo se angleščine, 17.40 TV v šoli — RTV Ljubljana 18.15 TV shikanica, 18.25 Napoved in TV obzornik, 18.45 TV tribuna — RTV Beograd 19.15 Glasbeni pejsaži Kosmeta — RTV Ljubljana 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Tretji festival zabavnih melodij JLA, 23.00 TV obzornik